

PRACE NAUKOWE

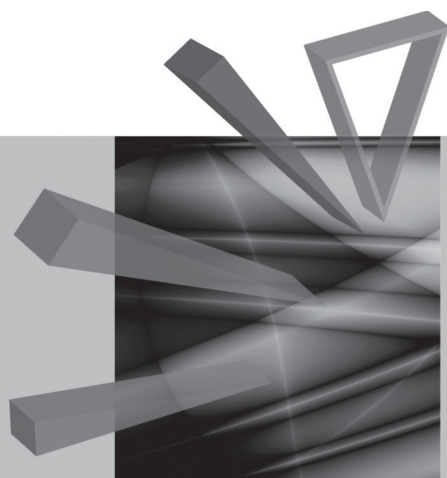
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

246

Polityka ekonomiczna

pod redakcją

Jerzego Sokołowskiego

Michała Sosnowskiego

Arkadiusza Żabińskiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Beata Filipiak, Kazimierz Krupa, Andrzej Miszczuk,
Krystyna Piotrowska-Marczak, Marzanna Poniatowicz,
Grażyna Wolska, Urszula Zagóra-Jonszta

Redakcja wydawnicza: Joanna Szynal, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-209-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Nowa strategia rozwoju Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (ERN) – jej uwarunkowania i ewaluacja	13
Piotr Adamczyk: Wykorzystanie rekomendacji w procesie inwestowania na rynku akcji	24
Agata Balińska: Jakość jako determinanta konkurencyjności agroturystyki	34
Przemysław Borkowski: Rola studium wykonalności w ocenie ryzyka projektu infrastrukturalnego	43
Marta Czyż, Dariusz Cichoń: Wybrane zagadnienia gospodarowania nieruchomościami w procesie rozwoju zrównoważonego	53
Paulina Filip: Franczyza jako system współpracy i finansowania przedsiębiorstw	65
Małgorzata Fronczek: Znaczenie Rosji jako partnera handlowego Polski w latach 1995-2010	76
Marcin Gospodarowicz: Analiza stanu rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w Polsce w latach 2006-2010	86
Jakub Górka, Patrycja Chodnicka: Prognoza rozwoju sieci bankomatów w Polsce	96
Anna Grabowska: Inwestycje na rynku sztuki jako narzędzie dywersyfikacji portfela inwestycyjnego w dobie kryzysów na rynkach finansowych..	106
Marianna Greta, Ewa Tomczak: Wspólna Polityka Rolna jako element dynamizowania i ochrony polskiego rolnictwa	115
Renata Grochowska: Budżet unijny jako gra interesów państw członkowskich na przykładzie Wspólnej Polityki Rolnej	125
Marcin Jurewicz: Decentralizacja systemu niemieckich izb handlowo-przemysłowych	134
Bogusław Kaczmarek, Ewa Tomczak: Wspólna Polityka Rolna a zmiany w funkcjonowaniu sektora produkcji pierwotnej w Polsce	142
Lidia Kaliszczak: Przesłanki i przejawy kształtowania klimatu sprzyjającego przedsiębiorczości na poziomie lokalnym	150
Renata Karkowska: Ryzyko systemowe – teoria i analiza przyczyn	160
Joanna Kenc: Efekty współpracy głównych miast województwa dolnośląskiego z ich miastami partnerskimi	170
Ewa Kołoszyc: Instrumenty zarządzania ryzykiem w rolnictwie po reformie Wspólnej Polityki Rolnej	179
Dorota Komorowska: Efektywność gospodarowania wybranych typów gospodarstw ekologicznych i konwencjonalnych	188

Elwira Leśna-Wierszołowicz: Problemy systemu zabezpieczenia emerytalnego w Polsce w kontekście skarg kierowanych do rzecznika ubezpieczonych w latach 2008-2011.....	199
Janusz Majewski: Pszczelarstwo w Polsce – wybrane problemy ekonomiczne.....	209
Dominika Malchar-Michalska: Rozwój polskiego rolnictwa w perspektywie roku 2030	219
Grażyna Mańczak: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a gospodarka Polski.....	229
Natalia Mańkowska: E-administracja a zdolność konkurencyjna gospodarki	240
Aneta Mazur-Jelonek, Anna Rychły-Lipińska, Agnieszka Sałek-Imińska, Monika Zajkowska: Restrukturyzacja jako sposób przeprowadzania zmian organizacyjnych na przykładzie Energa-Operator SA.....	250
Antoni Mickiewicz, Bogdan M. Wawrzyniak: Problematyka wielkoobszarowych gospodarstw rolnych w ustawodawstwie polskim	260
Danuta Miłaszewicz: Postępy w realizacji zrównoważonego rozwoju jako kryterium oceny polityki ekonomicznej	270
Andrzej Miszczuk: Społeczno-ekonomiczne powiązania transgraniczne regionu peryferyjnego (na przykładzie Polski Wschodniej)	280
Bartłomiej Moszoro: Znaczenie innowacyjności przedsiębiorstw w strategii zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie regionalnym	291
Janusz Myszczyżyn: Przesłanki i ekonomiczne konsekwencje polityki protekcyjnej na przykładzie „unii żyta i żelaza”.....	300
Magdalena Olczyk: Zmiany strukturalne a konkurencyjność polskiego przemysłu	311
Artur Ostromęcki, Dariusz Zajac, Andrzej Mantaj: Wpływ zmian wybranych czynników produkcji na towarowość i strategię rozwoju gospodarstw rolnych	322
Mieczysław Piechnik: Aspekty infrastruktury regionalnej i jej wpływ na rozwój turystyki w makroregionie Polski Wschodniej w latach 2000-2010.....	333
Zbigniew Piepiora: Aktywna polityka przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych w województwie zachodniopomorskim – aspekty finansowe	345
Wojciech Piontek: Implikacje teorii wyboru publicznego dla budowy gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej.....	361
Zdzisław W. Puślecki: Zmiany we wzajemnych zależnościach w polityce rolnej między WTO i Unią Europejską.....	371
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn, Ewa Stawicka: Koncepcja CSR w aspekcie pracowników na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu z województwa mazowieckiego.....	381
Józef Rudnicki: Czy podział akcji maksymalizuje bogactwo akcjonariuszy?	391

Robert Rusielik, Michał Świtlyk, Artur Wilczyński: Efektywność publicznych uczelni technicznych w Polsce w latach 2007-2009	403
Iwona Salejko-Szyszczyk: Ewolucja barier prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w Polsce	413
Anna Sieczko, Iлона Wyszyńska: Jakość usług w przedsiębiorstwie społecznym na przykładzie fundacji dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	423
Magdalena Kinga Stawicka: Specjalne strefy ekonomiczne w Unii Europejskiej.....	434
Piotr Szajner: Wpływ reformy regulacji rynku cukru w UE na efektywność polskiego przemysłu cukrowniczego	444
Iwona Szczepaniak: Ocena poziomu samowystarczalności żywnościowej Polski w warunkach integracji i globalizacji gospodarczej	454
Piotr Szkudlarek: Polityka regionalna państwa w aspekcie budowy infrastruktury szerokopasmowej na przykładzie Polski Wschodniej.....	465
Paweł Szudra: Bariery lokalizacji małych przedsiębiorstw handlowych i usługowych.....	474
Agnieszka Ścianowska: Wpływ inwestycji współfinansowanych ze środków funduszu spójności na kształtowanie cen przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych.....	484
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Ewolucja aktywności innowacyjnej z perspektywy wielkości przedsiębiorstw w systemach regionalnych Polski.....	494
Marek Wigier: Efekty realizacji WPR w Polsce – doświadczenia i wyzwania w perspektywie do 2020 roku	504
Krzysztof Wiktorowski: Polityki i strategie rozwoju na tle systemu zarządzania rozwojem Polski.....	514
Tomasz Wojewodziec: Recesywne zachowania gospodarstw rolniczych prowadzonych przez przedsiębiorców ubezpieczonych w KRUS.....	523
Grażyna Wolska: Infrastruktura pocztowa w Polsce. Wybrane problemy badawcze	532
Agata Wójcik: Koszty i dochodowość polskich gospodarstw mlecznych należących do europejskiego stowarzyszenia producentów mleka w 2010 r.	542
Sabina Ząbek, Joanna Kott, Zdzisław Szalbierz: Analiza sytuacji ekonomiczno-finansowej PGE – Polskiej Grupy Energetycznej SA.....	552
Józef Stanisław Zegar: Konkurencyjność ekonomiczna <i>versus</i> konkurencyjność społeczna w rolnictwie.....	563

Summaries

Franciszek Adamczuk: New development strategy for Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN) – conditions and its evaluation.....	23
Piotr Adamczyk: Using the recommendations in investing process on the share market.....	33
Agata Balińska: Quality as a determinant of the competitiveness of rural tourism.....	42
Przemysław Borkowski: Feasibility study in the assessment of infrastructure project risk.....	52
Marta Czyż, Dariusz Cichoń: Selected aspects of property management in sustainable development process.....	64
Paulina Filip: Franchising as a system of cooperation and financing of enterprises.....	75
Małgorzata Fronczek: The significance of Russia as Polish partner in foreign trade in years 1995-2010.....	85
Marcin Gospodarowicz: The analysis of enterprise development in rural areas in Poland in the years 2006-2010.....	95
Jakub Górka, Patrycja Chodnicka: Prediction of ATM network development in Poland.....	105
Anna Grabowska: Investments in the market of art as a way for the diversification of the investment portfolio in times of crises on the financial markets.....	114
Marianna Greta, Ewa Tomczak: Common agricultural policy as an element of actuating and protecting Polish agriculture.....	124
Renata Grochowska: European budget as a business game of Member States based on the Common Agricultural Policy's example.....	133
Marcin Jurewicz: Decentralization of the system of German chambers of commerce.....	141
Bogusław Kaczmarek, Ewa Tomczak: The Common Agricultural Policy and the changes in functioning of the original production's sector in Poland.....	149
Lidia Kaliszczak: Premises and manifestations of shaping the climate encouraging local entrepreneurship.....	159
Renata Karkowska: Systemic risk – theory and analysis of reasons.....	169
Joanna Kenc: The effects of town twinning cooperation of the main cities of Lower Silesia Voivodeship.....	178
Ewa Kołoszycz: Risk management tools in agriculture after the reform of the CAP.....	187
Dorota Komorowska: Management efficiency of the selected types of organic and conventional farms.....	198

Elwira Leśna-Wierszółowicz: Problems of the protection of pension system in Poland in the context of complaints referring to the Insurance Ombudsman between 2008 and 2011	208
Janusz Majewski: Beekeeping in Poland – selected economic problems.....	218
Dominika Malchar-Michalska: The development of Polish agricultural sector in the perspective of the year 2030	228
Grażyna Mańczak: Foreign direct investments and Polish economy	239
Natalia Mańkowska: E-government and competitive ability of the economy	249
Aneta Mazur-Jelonek, Anna Rychły-Lipińska, Agnieszka Salek-Imińska, Monika Zajkowska: Restructuring as a form of implementation of organizational changes on the basis of Energa-Operator SA	259
Antoni Mickiewicz, Bogdan M. Wawrzyniak: Issues of multi-territorial farms in Polish legislation	269
Danuta Miłaszewicz: Progress towards sustainable development as a criterion of economic evaluations	279
Andrzej Miszczuk: Socio-economic transborder links of peripheral region (on the example of eastern Poland).....	290
Bartłomiej Moszoro: The importance of innovation of enterprises in the strategy of economic change management at the regional level	299
Janusz Myszczyzyn: Reasons and economic consequences of protectionist policy on the example of the “union of rye and iron”	310
Magdalena Olczyk: Structural changes and competitiveness in the Polish industry	321
Artur Ostromecki, Dariusz Zając, Andrzej Mantaj: Influence of change of chosen factors of production on the marketability and strategies of development of agricultural holdings	332
Mieczysław Piechnik: Aspects of regional infrastructure and its impact on the development of tourism in the macroregion of eastern Poland in the years 2000-2010.....	344
Zbigniew Piepiora: Active policy of natural disasters prevention in West Pomeranian Voivodeship – financial aspects	360
Wojciech Piontek: Implications of the public good theory for the creation of low carbon and resource-efficient economy.....	369
Zdzisław W. Puślecki: Changes in mutual interdependence between the WTO and the European Union in the agricultural policy	380
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn, Ewa Stawicka: Concept of CSR in the aspect of employees on the example of agribusiness enterprises from Mazowieckie Voivodeship.....	390
Józef Rudnicki: Do stock splits maximize shareholders’ wealth?.....	402
Robert Rusielik, Michał Świtlyk, Artur Wilczyński: Efficiency of public technical universities in Poland in 2007-2009.....	412

Iwona Salejko-Szyszcak: The evolution of the privatization barriers of public enterprises in Poland.....	422
Anna Sieczko, Iłona Wyszynska: Quality of services delivered by non-government organisations based on an example of charity for children „Zdążyć z Pomocą”	433
Magdalena Kinga Stawicka: Special economic zones in the European Union	443
Piotr Szajner: Impact of the EU sugar market reform on the efficiency of Polish sugar industry	453
Iwona Szczepaniak: Assessment of the level of food self-sufficiency of Poland in the conditions of economic integration and globalization.....	464
Piotr Szkudlarek: Regional policy of the state in the context of construction of broadband infrastructure on the example of eastern Poland.....	473
Paweł Szudra: Barriers of location of small trading and service companies .	483
Agnieszka Ścianowska: The influence of the investments cofinanced from the Coherency Fund sources on the price policy of water-sewage companies	493
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Evolution of innovative activity from the perspective of size of companies in regional systems in Poland .	503
Marek Wigier: Effects of the CAP in Poland – experiences and challenges in the perspective to 2020	513
Krzysztof Wiktorowski: Development policies and strategies against the background of the system of development management of Poland.....	522
Tomasz Wojewodziec: Recessive behaviors of farms run by entrepreneurs insured by KRUS.....	531
Grażyna Wolska: Postal infrastructure in Poland. Selected research problems.....	541
Agata Wójcik: Costs and profitability of Polish dairy farms belonging to the European Dairy Farmers in 2010.....	551
Sabina Ząbek, Joanna Kott, Zdzisław Szalbierz: Analysis of economic and financial situation of PGE SA	562
Józef Stanisław Zegar: Economic competitiveness versus social competitiveness in agriculture.....	573

Agnieszka Ścianowska

Politechnika Łódzka

WPLYW INWESTYCJI WSPÓLFINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW FUNDUSZU SPÓJNOŚCI NA KSZTAŁTOWANIE CEN PRZEDSIĘBIORSTW WODOCIĄGOWO-KANALIZACYJNYCH

Streszczenie: Autorka zwraca uwagę na zmiany struktury kosztów w przedsiębiorstwach branży wodociągowo-kanalizacyjnej wynikające ze zrealizowanych w latach 2007-2011 inwestycji współfinansowanych ze środków Funduszu Spójności. Analizuje także wynikające z tego konsekwencje dla wysokości ceny za usługi dostarczania wody i odprowadzania ścieków oraz możliwości kształtowania ceny tych usług.

Słowa kluczowe: cena, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, inwestycja.

1. Wstęp

W powszechnym rozumieniu terminem „cena” określa się wartość towaru wyrażoną w pieniądzu. W literaturze przedmiotu bliska takiemu rozumieniu jest definicja proponowana przez amerykańskiego ekonomistę H. Simona, według którego cena to określona liczba jednostek pieniężnych, którą nabywca musi zapłacić za jednostkę produktu lub usługi¹. Cena jako pieniężny wyraz wartości to klasyczne rozumienie ceny, prawdopodobnie najstarsze, ale nie jedyne. Ekonomiści zajmujący się problematyką cen zwracają uwagę na podstawę ich kształtowania i wynikające stąd różnice. H. Nessim i M.R. Dodge różnicują ceny w zależności od tego, czy pojęcie to jest rozpatrywane z punktu widzenia rynku czy z punktu widzenia kosztów². Zwracają oni uwagę na to, iż kosztową formułę ustalania cen można spotkać w takich branżach regulowanych przez państwo, jak np. usługi publiczne, gdzie są szacowane koszty ich dostarczenia do mieszkań i przedsiębiorstw, a zmiany cen są przedstawiane odpowiednim organom rządowym do aprobaty³. Wielu autorów zajmujących się cenami w Polsce stwierdza, że kosztowa formuła ustalania cen była

¹ H. Simon, *Zarządzanie cenami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996, s. 15.

² H. Nessim, M.R. Dodge, *Kształtowanie cen. Strategie i procedury*, PWE, Warszawa 1997, s. 24.

³ Tamże, s. 25.

i jest podstawowym sposobem określania wartości przedmiotu transakcji⁴. Przy czym, jak się wydaje, wszyscy zgodni są co do tego, że w Polsce występuje zarówno kosztowe, jak i rynkowe podejście do ustalania cen, a orientacja rynkowa oznacza orientację na klientów i na konkurentów, orientacja kosztowa zaś oznacza orientację na kreujący produkt podmiot⁵.

W Polsce typowym przykładem przedsiębiorstwa, w którym dominuje kosztowa formuła ustalania cen nieweryfikowanych przez rynek, jest przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne. Art. 75 pkt 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej zalicza działalność takiego przedsiębiorstwa do działalności regulowanej⁶. Z kolei art. 2 pkt 1 ustawy o cenach stwierdza, że przepisów tej ustawy nie stosuje się do cen ustalanych na podstawie odrębnych ustaw, w zakresie uregulowanym w tych ustawach, co oznacza, że w praktyce przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne nie podlegają także przepisom tej ustawy⁷. Konieczność ustawowego uregulowania zasad kształtowania cen dostarczanej wody i odprowadzanych ścieków wynika z quasi-monopolistycznej pozycji takiego przedsiębiorstwa na rynku. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne określa ceny świadczonych usług na podstawie niezbędnych przychodów po dokonaniu ich alokacji na poszczególne grupy odbiorców usług⁸. Ustalanie niezbędnych przychodów opiera się na: kosztach związanych ze świadczeniem usług poniesionych w poprzednim roku obrachunkowym, ustalonych na podstawie ewidencji księgowej, z uwzględnieniem planowanych zmian tych kosztów w najbliższym okresie; zmianie warunków ekonomicznych oraz wielkości usług i warunków ich świadczenia; a także na kosztach wynikających z planowanych wydatków inwestycyjnych. Proponowane przez przedsiębiorstwo ceny podlegają zatwierdzeniu w drodze uchwały rady gminy, która pełni w tym przypadku funkcję substytutu konkurencyjnego rynku.

W poprzednich latach zarówno sposób ustalania cen, jak i ich wysokość nie były przedmiotem szczególnych kontrowersji społecznych. Przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, nie napotykając barier przy zatwierdzaniu cen przez rady gmin, z roku na rok systematycznie je podnosiły, jednakże podwyżki z reguły mieściły się w granicach wzrostu cen innych dóbr na rynku. Do nielicznych przypadków kontestowania można zaliczyć występowanie skarg konsumenckich kierowanych do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przede wszystkim w zakresie sposobu pobierania opłat za wodę i ścieki lub zapisów umowy, które mogły narzucać konsumentom uciążliwe warunki zawierania samych umów, co w rezultacie mogło

⁴ G. Karasiewicz, *Marketingowe strategie cen*, PWE, Warszawa 1997, s. 17.

⁵ A. Jajuga, W.A. Nowak, A. Szychta, *Rachunkowość zarządcza. Koncepcje i zastosowanie*, SWSPiZ w Łodzi, Łódź 2001, s. 473.

⁶ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, DzU 2010, nr 220, poz. 1447.

⁷ Ustawa z dnia 5 lipca 2001 roku o cenach, DzU 2001, nr 97, poz. 1050, z późn. zm.

⁸ Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, DzU 2001, nr 72, poz. 747, z późn. zm.

przynosić przedsiębiorstwom wodociągowo-kanalizacyjnym nieuzasadnione korzyści. Bardzo rzadko wskazywano w skargach konsumenckich na inne praktyki ograniczające konkurencję. Sytuacja zmieniła się w latach 2009-2011, kiedy w przedsiębiorstwach kończono etapami realizację inwestycji wodno-kanalizacyjnych o dużej skali współfinansowanych ze środków Funduszu Spójności. W zasadniczy sposób wpłynęło to bowiem na wzrost wartości majątku badanych przedsiębiorstw, wielkość kosztów, a w rezultacie na poziom cen i obciążeń finansowych mieszkańców i przedsiębiorców na terenach, na których badane przedsiębiorstwa prowadziły działalność gospodarczą.

2. Zmiany w strukturze kosztów badanych przedsiębiorstw

Badania wielkości i struktury kształtowania cen przeprowadzono w pierwszym kwartale 2012 r. w trzech przedsiębiorstwach wodociągowo-kanalizacyjnych o zbliżonej wielkości, zlokalizowanych w centralnej Polsce. Ich roczne przychody ze sprzedaży za 2011 r. wynosiły od 14 do 22 mln zł, a średnioroczne zatrudnienie od 155 do 197 osób. Wartość aktywów według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. wynosiła od 73,5 do 98,6 mln zł, a wartość środków trwałych od 66,4 do 86,5 mln zł. Badane przedsiębiorstwa miały podobny zakres działalności dotyczący przede wszystkim poboru i uzdatniania wody, rozprowadzania wody, odbioru i odprowadzania oraz oczyszczania ścieków, a także unieszkodliwiania odpadów. Wszystkie badane przedsiębiorstwa przeprowadziły w latach 2007-2011 inwestycje wodociągowo-kanalizacyjne współfinansowane ze środków Funduszu Spójności. Zasadniczym celem zrealizowanych inwestycji było rozwiązanie problemów gospodarki wodno-ściekowej w regionach, a także osiągnięcie polskich i europejskich standardów oraz norm w zakresie ochrony środowiska. Obliczona w 2004 i w 2005 r., w opracowanych wówczas studiach wykonalności, stosunkowo niska wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji (IRR), która wynosiła od 3,4 do 6,5%, wskazywała, że podstawą kwalifikowania inwestycji i zarazem ich celem było przede wszystkim osiągnięcie efektu ekologicznego.

Inwestycje te spełniały kryteria selekcji Unii Europejskiej dla wsparcia inwestycyjnego Funduszu Spójności dla projektów wodno-ściekowych, tj.:

- kryterium efektu katalizatora polegające na tym, iż wdrożenie inwestycji pociągnie za sobą w przyszłości dalszy rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na obszary jeszcze do tych sieci niepodłączone,
- kryterium współfinansowania polegające na tym, że źródłem finansowania inwestycji dla tych projektów były, oprócz dotacji z Funduszu Spójności, środki własne gmin, pożyczki z narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska udzielone przedsiębiorstwu oraz środki własne przedsiębiorstw,
- kryterium subsydiarności polegające na przeprowadzeniu analizy zasobów finansowych w celu optymalnego doboru źródeł finansowania inwestycji i zapewnienia wykonalności inwestycji,

- kryterium ciągłości, polegające nie tylko na zapewnieniu przedsiębiorstwom zgodności z dyrektywami UE dotyczącymi wody i ścieków, ale na umożliwieniu przyszłego rozszerzenia poziomu usług spełniających wymagania UE na inne części regionu,
- kryterium skali polegające na tym, iż całkowite nakłady inwestycyjne poszczególnych przedsiębiorstw wynosiły w momencie zatwierdzania projektów od 85 do 134 mln zł, z czego oczekiwana dotacja z Funduszu Spójności wynosiła od 55 do 65% kosztów kwalifikowanych.

W strukturze kosztów badanych przedsiębiorstw, w okresie przed 2008 r., tj. przed zakończeniem realizacji pierwszych etapów inwestycji współfinansowanych ze środków Funduszu Spójności, nie zachodziły istotne zmiany (zob. tab. 1-4). Jedynym wyjątkiem było zdarzenie polegające na tym, że w latach 2006-2007 gminy będące właścicielem sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wniosły ją aportem rzeczowym do dwóch badanych przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. Wpłynęło to istotnie na wzrost majątku i kosztów amortyzacji, jednakże do roku 2008 koszty eksploatacji i utrzymania ruchu, analogicznie do lat poprzednich, nadal stanowiły 99,8-99,9% kosztów ogółem. Pozostałą część w ówczesnej strukturze kosztów stanowiły koszty odsetek wynikające przede wszystkim z zawieranych przez przedsiębiorstwa umów leasingu, dotyczących pojazdów specjalistycznych do badania i remontów sieci kanalizacyjnych. Przedsiębiorstwa nie korzystały w latach 2004-2008 z kredytów i pożyczek, dysponując pełną płynnością finansową. Ich wynik finansowy zależał w dużej mierze nie tyle od kosztów, które były dość precyzyjnie prognozowane, ile od przychodów, które zależały od ilości zużycia wody przez mieszkańców i w związku z tym były trudniej przewidywalne.

W tabelach 1-4 przedstawiono zmiany w strukturze kosztów alokowanych odrębnie do działalności związanej z poborem, uzdatnianiem oraz rozprawadaniem wody i odrębnie do działalności związanej z odbiorem i odprowadzaniem oraz oczyszczaniem ścieków, a także unieszkodliwianiem odpadów. Zasadnicza zmiana w strukturze kosztów związana była z realizowanymi inwestycjami i ujawniła się w dwóch pozycjach kosztów: amortyzacji i odsetkach od kredytów i pożyczek. Realizowane inwestycje były oddawane do użytkowania etapami w latach 2008-2011, z tym że w pierwszej kolejności (2008-2009) były to niewielkie stosunkowo przedsięwzięcia związane z modernizacjami stacji uzdatniania wody i wymianą części sieci dystrybucji wody. W drugiej kolejności (2010-2011) oddawano do użytku inwestycje o znacznie większej skali, które dotyczyły budowy nowych sieci kanalizacyjnych. Wzrost wartości środków trwałych związany z zakończonymi inwestycjami na obszarze usług dostarczania wody spowodował względny i bezwzględny wzrost wartości amortyzacji z 11,4% (1619,8 tys. zł) w 2008 r. do 18,8% (2917,2 tys. zł) w roku 2009. Z kolei wzrost wartości środków trwałych na obszarze usług odprowadzania ścieków spowodował wzrost wartości amortyzacji z 28,4% (7865,1 tys. zł) w 2009 r. do 33,7% (16454,1 tys. zł) w roku 2011. Podobne zmiany wystąpiły w strukturze kosztów finansowych związanych z kredytami i pożycz-

Tabela 1. Struktura kosztów na obszarze usług dostarczania wody w badanych przedsiębiorstwach w latach 2004-2007

Rodzaje kosztów	2004		2005		2006		2007	
	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%
1. Koszty eksploatacji i utrzymania ruchu	12 022,4	99,9	11554,7	99,9	11 686,7	99,8	12 428,7	99,8
A. Bezpośrednie	8 539,9	71,0	7 843,5	67,8	8 020,5	68,5	8 127,1	65,3
Amortyzacja	1 154,9	9,6	1 196,5	10,3	1 587,2	13,6	1 351,4	10,9
Wynagrodzenia i świadczenia na rzecz pracowników	2 120,4	17,6	1 714,5	14,8	1 675,5	14,3	1 885,8	15,1
Materiały i energia elektryczna	1 891,6	15,8	1 802,8	15,6	1 827,4	15,7	1 835,6	14,7
Oplaty za korzystanie ze środowiska	406,5	3,4	383,0	3,3	403,2	3,4	398,4	3,2
Podatki i opłaty	1 159,0	9,6	760,1	6,6	897,9	7,7	909,0	7,3
Koszty remontów, transportu, warsztatów i laboratorium	1 459,5	12,2	1 637,5	14,2	1 283,5	10,9	1 415,1	11,4
Pozostałe koszty	348,1	2,9	349,2	3,0	345,9	3,0	331,9	2,7
B. Pośrednie	3 482,5	28,9	3 711,2	32,1	3 666,2	31,3	4 301,6	34,5
2. Odsetki	10,6	0,1	10,6	0,1	18,9	0,2	22,5	0,2
Razem koszty eksploatacji z odsetkami	12 033,0	100,0	11 565,3	99,9	11 705,6	100,0	1 2451,2	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych jednostek.

Tabela 2. Struktura kosztów na obszarze usług dostarczania wody w badanych przedsiębiorstwach w latach 2008-2011

Rodzaje kosztów	2008		2009		2010		2011	
	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%
1. Koszty eksploatacji i utrzymania ruchu	14 177,7	99,6	15292,0	98,5	17 201,7	98,7	18 873,9	98,8
A. Bezpośrednie	9 365,7	65,8	10 200,9	65,7	10 772,0	61,8	11 923,9	62,4
Amortyzacja	1 619,8	11,4	2 917,2	18,8	3 066,3	17,6	3 049,5	16,0
Wynagrodzenia i świadczenia na rzecz pracowników	2 335,8	16,4	2 110,8	13,6	2249,4	12,9	3 031,2	15,9
Materiały i energia elektryczna	2 121,1	14,9	2 069,9	13,3	2390,7	13,7	2 872,5	15,1
Oplaty za korzystanie ze środowiska	401,1	2,8	393,5	2,5	404,7	2,3	423,9	2,2
Podatki i opłaty	928,5	6,5	966,0	6,2	841,2	4,8	752,7	3,9
Koszty remontów, transportu, warsztatów i laboratorium	1 513,7	10,6	1 373,7	8,9	1 436,1	8,3	1 402,2	7,5
Pozostałe koszty	445,8	3,1	369,9	2,4	383,6	2,2	392,0	2,1
B. Pośrednie	4 812,0	33,8	5 091,1	32,8	6 429,7	36,9	6 950,0	36,4
2. Odsetki	60,3	0,4	234,9	1,5	231,6	1,3	230,4	1,2
Razem koszty eksploatacji z odsetkami	14 238,0	100,0	15 526,9	100,0	17 433,3	100,0	19 104,3	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych jednostek.

Tabela 3. Struktura kosztów na obszarze usług odprowadzania ścieków w badanych przedsiębiorstwach w latach 2004-2007

Rodzaje kosztów	2004		2005		2006		2007	
	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%
1. Koszty eksploatacji i utrzymania ruchu	16 447,8	99,9	17 987,1	99,9	20 649,9	99,9	22 287,7	99,9
A. Bezpośrednie	12 478,2	75,8	12 844,9	71,3	15 218,7	73,6	17 074,3	76,5
Amortyzacja	2 788,2	16,9	2 674,7	14,9	3 578,6	17,3	5 433,6	24,3
Wynagrodzenia	2 727,4	16,6	2 739,6	15,2	2 923,8	14,1	2 969,7	13,3
Świadczenia na rzecz pracowników	721,7	4,4	682,2	3,8	853,5	4,1	892,2	4,0
Materiały i energia elektryczna	2 578,0	15,6	2 428,0	13,4	3 296,6	16,0	3 336,1	14,9
Oplaty za korzystanie ze środowiska	128,9	0,8	125,0	0,7	158,4	0,8	174,3	0,8
Podatki i opłaty	2 531,9	15,4	2 349,1	13,0	2 739,0	13,2	2 570,1	11,5
Koszty remontów, transportu, warsztatów i laboratorium	1 002,1	5,6	1 413,7	7,8	1 173,6	5,7	1 190,0	5,4
Pozostałe koszty	90,9	0,6	432,7	2,4	495,1	2,4	508,3	2,3
B. Pośrednie	3 969,6	24,1	5 142,2	28,6	5 431,2	26,3	5 213,4	23,4
2. Odsetki	19,6	0,1	20,8	0,1	24,3	0,1	28,5	0,1
Razem koszty eksploatacji z odsetkami	16 467,4	100,0	18 007,9	100,0	20 674,2	100,0	22 316,2	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych jednostek.

Tabela 4. Struktura kosztów na obszarze usług odprowadzania ścieków w badanych przedsiębiorstwach w latach 2008-2011

Rodzaje kosztów	2008		2009		2010		2011	
	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%
1. Koszty eksploatacji i utrzymania ruchu	24 118,2	99,4	26 069,2	94,1	32 411,6	91,3	44 623,5	91,4
A. Bezpośrednie	19 004,3	78,3	20 081,3	72,5	24 336,3	68,6	34 597,5	70,8
Amortyzacja	7 495,6	30,9	7 865,1	28,4	9 637,5	27,2	16 454,7	33,7
Wynagrodzenia	2 929,5	12,1	3 333,9	12,0	3 607,2	10,2	3 918,3	8,0
Świadczenia na rzecz pracowników	930,0	3,8	975,9	3,5	1 056,3	3,0	1 129,2	2,3
Materiały i energia elektryczna	3 339,1	13,8	3 285,7	11,8	3 415,5	9,6	3 452,6	7,0
Oplaty za korzystanie ze środowiska	186,4	0,8	193,6	0,7	220,4	0,6	273,4	0,6
Podatki i opłaty	2 507,1	10,3	2 689,2	9,7	4 166,4	11,7	6 367,2	13,0
Koszty remontów, transportu, warsztatów i laboratorium	1 096,0	4,5	1 134,1	4,0	1 227,2	3,5	1 326,2	2,6
Pozostałe koszty	520,6	2,1	604,0	2,2	1 005,8	2,8	1 675,9	3,4
B. Pośrednie	5 113,9	21,1	5 987,9	21,6	8 075,3	22,8	10 026,0	20,5
2. Odsetki	154,5	0,6	1 620,6	5,9	3 083,1	8,7	4 225,2	8,6
Razem koszty eksploatacji z odsetkami	24 272,7	100,0	27 689,8	100,0	35 494,7	100,0	48 848,7	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych jednostek.

kami niezbędnymi dla finansowania części inwestycji nieobjętych dotacją z Funduszu Spójności (zob. tab. 1-4). Wszystkie badane przedsiębiorstwa otrzymały z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska pożyczki preferencyjne w łącznej wysokości ponad 50 mln zł oprocentowane 1,5% w skali roku oraz pożyczki inwestycyjne w łącznej wysokości ponad 20 mln zł oprocentowane 2,25% w skali roku. Dodatkowo uzyskały kredyty komercyjne i odnawialne, m.in. na finansowanie podatku VAT, w wysokości łącznej ponad 15 mln zł (oprocentowane od 4,69 do 8,85% w skali roku). Konsekwencją udzielonych kredytów i pożyczek był wzrost udziału kosztów odsetek w strukturze kosztów: na obszarze usług dostarczania wody z 0,1% (22,5 tys. zł) w 2007 r. do 1,2% (230,5 tys. zł) w 2011 r. oraz na obszarze usług odprowadzania ścieków z 0,1% (28,5 tys. zł) w 2007 r. do 8,6% (4225,2 tys. zł) w 2011 r. Zaznaczyć należy, że podane tu wielkości nie obejmują odsetek zwiększających do momentu zakończenia inwestycji wartość środka trwałego.

Przeprowadzone symulacje na kolejne lata wskazują, iż wprawdzie wysokość odsetek i kosztów amortyzacji po 2012 r. będzie systematycznie się zmniejszała, jednakże w tym okresie mogą pojawić się inne czynniki zarówno zmieniające strukturę kosztów, jak i zwiększające ich wielkość. Czynnikiem takim może być podatek od nieruchomości. Prawdopodobieństwo zwiększania obciążeń finansowych badanych przedsiębiorstw z tytułu wzrostu podatku od nieruchomości wynika z faktu, iż gminy, na terenie których budowano sieci kanalizacyjne, musiały zaciągnąć kredyty i pożyczki dla sfinansowania części inwestycji, w znaczny sposób zwiększające ich poziom zadłużenia. W najbliższych kilku latach w celu pozyskania środków na spłatę zadłużenia będą one musiały zwiększać do maksymalnego poziomu stawki podatku od nieruchomości. Ponieważ zrealizowane przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne inwestycje w badanych przedsiębiorstwach w 92% dotyczyły budowy nowych sieci kanalizacyjnych, zaliczanych zgodnie z obowiązującymi przepisami do kategorii „obiekty inżynierii lądowej i wodnej”, zwiększyły one obszar terenu objętego obowiązkami podatkowymi, co w przyszłości w istotny sposób może zmienić wysokość i strukturę kosztów.

3. Możliwości kształtowania cen po zakończeniu realizacji inwestycji

Zgodnie ze Strategią wykorzystania Funduszu Spójności obciążenie gospodarstw domowych z tytułu opłat za dostawę wody i odbiór ścieków powinno mieścić się w zakresie od 3 do 5% ich dochodów do dyspozycji⁹. W trakcie opracowywania studiów wykonalności inwestycji w 2004 i 2005 r. na podstawie Wytycznych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przyjęto, że poziom ob-

⁹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 lipca 2004 r. w sprawie przyjęcia strategii wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006, DzU 2004, nr 176, poz. 1827.

ciężenia mieszkańców nie powinien przekraczać 4% dochodu do dyspozycji¹⁰. Jak wynika z przedstawionych w tab. 5 obliczeń, poziom rachunków za usługi wodociągowo-kanalizacyjne w regionach obsługiwanych przez badane przedsiębiorstwa w 2010 r. wyniósł średnio 4,6%, a w roku 2011 średnio 4,8%. W rzeczywistości te przekroczenia i związane z nimi obciążenia mieszkańców mogłyby być znacznie wyższe. Czynnikiem przeciwdziałającym znacznemu wzrostowi obciążeń był kurs euro i osłabienie koniunktury gospodarczej po roku 2008. Ponieważ dotacje Funduszu Spójności przyznane były w 2004 r. w euro przy kursie poniżej 4 zł, wzrost wartości euro w kolejnych latach spowodował relatywnie większy napływ gotówki do przedsiębiorstw (środki napływały etapami w latach 2007-2011), co w rezultacie umożliwiło finansowanie większej części inwestycji z dotacji i zmniejszyło zapotrzebowanie na kredyty i pożyczki. Jednocześnie po roku 2008 dosyć gwałtownie zaczęły spadać ceny materiałów budowlanych, a przede wszystkim ceny usług wykonawczych świadczonych przez firmy realizujące roboty wodociągowo-kanalizacyjne. Spowodowało to możliwość realizacji inwestycji przy niższym poziomie wykorzystania kredytów i pożyczek. Jak wynika z przeprowadzonych prognoz, obciążenie dochodu do dyspozycji wynoszące w 2011 r. 4,8% w 2012 r. będzie analogiczne, jednakże w ciągu kolejnych 10 lat obniży się do 2,5-2,9%.

Tabela 5. Zdolność do płacenia rachunków za wodę i ścieki mieszkańców w regionach obsługiwanych przez badane przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne

Udział w dochodach	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Poziom taryf za wodę brutto PLN/m ³	2,15	2,06	2,11	2,47	2,81	3,16	3,31	3,53
Poziom taryf za ścieki brutto PLN m ³	2,32	2,69	3,65	4,08	4,29	5,02	7,61	8,52
Dochód miesięczny do dyspozycji na 1 mieszkańca PLN	528,27	566,1	582,1	598,7	611,8	636,2	672,1	701,2
Zużycie dobowe wody przez 1 mieszkańca	102,2	101,8	98,7	97,5	97,2	94,2	93,6	92,4
Odprowadzanie dobowe ścieków przez 1 mieszkańca	102,2	101,8	98,7	97,5	97,2	94,2	93,6	92,4
Średnie rachunki za wodę PLN	6,59	6,29	6,25	7,22	8,19	8,93	9,29	9,79
Średnie rachunki za ścieki PLN	7,11	8,22	10,81	11,93	12,51	14,19	21,37	23,62
Zdolność do płacenia rachunków %	2,6	2,6	2,9	3,2	3,4	3,6	4,6	4,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: studiów wykonalności projektów wraz z aktualizacjami, raportów częściowych oraz raportów końcowych z zakończonych inwestycji.

¹⁰ Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013, <http://pois.nfisigw.gov.pl/dokumenty-i-wytyczne/wytyczne/>.

Podsumowując, należy stwierdzić, że możliwości kształtowania cen w badanych przedsiębiorstwach można upatrywać w: kosztach odsetek, kosztach podatku od nieruchomości oraz amortyzacji. Ponieważ wielkość odsetek od kredytów ustalona jest w zawartych umowach, przedsiębiorstwa mają możliwości ich obniżenia wyłącznie przez wcześniejszą spłatę rat pożyczek i kredytów. Natomiast prawdopodobnemu podwyższeniu stawek podatku od nieruchomości mogą zapobiegać, przedstawiając radzie gminy argument, zgodnie z którym wyższe podatki, przez wyższe ceny usług wodociągowo-kanalizacyjnych, przekraczające poziom dopuszczalnych obciążeń, rodzą konieczność stosowania przez gminy dopłat dla mieszkańców. Zatem gminy, chcąc uniknąć mechanizmu zamkniętego koła, nie powinny się decydować na zwiększanie stawek podatku od nieruchomości. Największe możliwości kształtowania cen wody i ścieków istnieją na obszarze kosztów amortyzacji. Stosownie do treści art. 16i ust. 5 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych podatnicy mogą obniżać podane w wykazie stawki dla poszczególnych środków trwałych¹¹. Drugim rozwiązaniem jest przekazanie sieci kanalizacyjnej i/lub wodociągowej do gmin, które są jedynym udziałowcem spółek wodociągowo-kanalizacyjnych. Trzecim rozwiązaniem jest wykazywanie jako środek trwały w budowie części sieci kanalizacyjnych już użytkowanych. Taki sposób ewidencjonowania środków, co do których proces inwestowania został zakończony, pozwala uniknąć kosztów amortyzacji od środków trwałych, ale jest to rozwiązanie niemieszczące się w granicach prawa.

Powyżej zaprezentowane możliwości kształtowania cen usług wodociągowo-kanalizacyjnych nie rozwiązują problemu wysokich obciążeń mieszkańców gmin kosztami rachunków, przekraczającymi poziom 4% dochodów miesięcznych do dyspozycji. Wobec faktu, że przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne mają ograniczone możliwości wykazywania zysku (rady gmin w trakcie zatwierdzania cen na usługi wodociągowo-kanalizacyjne z reguły odrzucają propozycję naliczania przez przedsiębiorstwa marży zysku), jedynym źródłem spłaty rat kredytów i pożyczek pozostaje amortyzacja. Ponieważ jednak wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, że przedsiębiorstwa mogłyby obniżyć stawki amortyzacji średnio nie więcej niż o 10%, nie może to w konsekwencji prowadzić do obniżenia obciążeń mieszkańców z tytułu rachunków za usługi wodociągowo-kanalizacyjne do poziomu poniżej 4% dochodów do dyspozycji.

4. Podsumowanie

Inwestycje zrealizowane w przedsiębiorstwach wodociągowo-kanalizacyjnych w latach 2008-2011 w sposób istotny zmieniły strukturę kosztów tych przedsiębiorstw. Dominujące do 2008 r. w strukturze kosztów wynagrodzenia oraz podatki od nieruchomości ustąpiły w ostatnich latach pierwszeństwa kosztom amortyzacji i odsetek

¹¹ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, DzU 2011, nr 74, poz. 397.

od kredytów i pożyczek. Te dwa rodzaje kosztów w przedsiębiorstwach wodociągo-wo-kanalizacyjnych, które realizowały inwestycje współfinansowane ze środków Funduszu Spójności, będą decydowały w najbliższych kilku lub kilkunastu latach o wysokości cen wody i ścieków dla mieszkańców i przedsiębiorców. Jednocześnie przedsiębiorstwa te nie mają dużych możliwości elastycznego kształtowania kosztów amortyzacji w kierunku jej obniżania w porównaniu z innymi przedsiębiorcami ze względu na to, iż jest to w ich przypadku jedyne źródło, z którego mogą finansować raty spłat kredytów i pożyczek pozyskane dla finansowania zrealizowanych inwestycji. W rezultacie oznacza to konieczność czasowego obciążania kosztami za wodę i ścieki mieszkańców do wysokości przekraczającej 4% dochodu do dyspozycji.

Literatura

- Jajuga A., Nowak W.A., Szychta A., *Rachunkowość zarządcza. Koncepcje i zastosowanie*, SWSPiZ w Łodzi, Łódź 2001.
- Karasiewicz G., *Marketingowe strategie cen*, PWE, Warszawa 1997.
- Nessim H., Dodge M.R., *Kształtowanie cen. Strategie i procedury*, PWE, Warszawa 1997.
- Simon H., *Zarządzanie cenami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, DzU 2010, nr 220, poz. 1447.
- Ustawa z dnia 5 lipca 2001 roku o cenach, DzU 2001, nr 97, poz. 1050.
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, DzU 2001, nr 72, poz. 747.
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, DzU 2011, nr 74, poz. 397.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 lipca 2004 r. w sprawie przyjęcia strategii wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006, DzU 2004, nr 176, poz. 1827.
- Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013, [http://pois.nfosigw.gov.pl/dokumenty-i-wytyczne/wytyczne/\(stan na 20.03.2012\)](http://pois.nfosigw.gov.pl/dokumenty-i-wytyczne/wytyczne/(stan na 20.03.2012)).

THE INFLUENCE OF THE INVESTMENTS COFINANCED FROM THE COHERENCY FUND SOURCES ON THE PRICE POLICY OF WATER-SEWAGE COMPANIES

Summary: The author points out changes in the cost structure in water-sewage enterprises, as a result of investments realized in the period 2007-2011 cofinanced from the Coherency Fund sources. The object of analysis are the results of this on the level of prices of services delivered by these enterprises and the possibilities of shaping the prices of these services.

Keywords: price, water-sewerage company, investment.